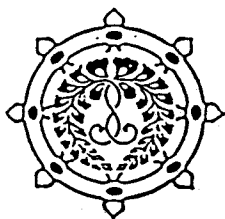

eko
回
向

DRIEMAANDELIJKS
TIJDSCHRIFT

September 1993

Nr 58

Centrum voor Shin-Boeddhisme v.z.w.

Pretoriastraat 68

B-2600 Antwerpen-Berchem

Afgiftekantoor : 2600 Berchem 1

I n h o u d

Editoriaal : De Koning is dood...	1
Shinran Shonin : Mattosho 15	3
Sh.A.Peel : De Naam is Namu Amida Butsu (xx)	5
De Pañcasila	9
M.A.Jedrzejewska : Wat belangrijk blijkt...	10
L.Dechamps : O l'Amour de l'Amour	11
B.Van Parijs : Geduld	18
K.Haemers : Onwetendheid met een kleine o	20
Jikoji-Cursussen '93-'94	22

Het Centrum voor Shin-Boeddhisme v.z.w. en de Shin-Tempel JIKOJI erkennen de spirituele en morele autoriteit van de Jôdo-Shinshû Hongwanji-ha (Kyoto) in de personen van Hoofdabt Go-Monshu Koshin Ohtani en van Ere-Hoofdabt Zenmon Kosho Ohtani, maar zijn voorts organisatorisch en financieel autonoom. Hun werking is dus afhankelijk van **uw** medewerking, **uw** waardering en **uw** steun.

Onze bankrekening (voor België) is 408-2066511-88, Centrum voor Shin-Boeddhisme V.Z.W., 2600 Berchem-Antwerpen. Voor Nederland en buitenland, bij voorkeur op postrekening 000-0173766-39, op naam van A.Peel, B-2600 Berchem-Antwerpen, België.

Editoriaal

De Koning is dood...

Dezer dagen (begin augustus) wordt het nieuws gedomineerd door het overlijden van Koning Boudewijn. Deze figuur wordt nu ten allen kante geprezen voor zijn karaktersterkte, zijn luisterbereidheid, zijn betrokkenheid voor kansarmen.

Ook voor mij was dit heengaan bron voor een zekere ontroering. Om persoonlijke redenen wellicht. En zeker niet dat dit heengaan mij zo onverwacht overkwam : als boeddhist weet je dat het elk moment kan gebeuren en dat je met dat moment dient te leven. Elk overlijden is een hernieuwde uitspraak van de Dharma : dat van Boeddha Sakyamuni, dat van Shinran Shonin, dat van mijn meesters, dat van mijn ouders, van mijn vrienden. En *last but not least* dat van mezelf.

Ontroering uit respect : reeds Shinran benadrukte dat men de "overheid" dient te eerbiedigen. Latere Shin-generaties, vooral Rennyō, hebben deze eerbied zelfs uitgewerkt tot een zekere 'wereldse waarheid' voor de Jodo-Shinshu : de Shinboeddhist levert zich in vertrouwen over aan Amida's Geloftekracht met het oog op Geboorte in het Reine Land, maar in deze Saha-wereld van begeerte, aversie en bezoocheling schikt hij zich vertrouwensvol en in kinderlijke piëteit naar de maatschappelijke beslissingen van de "overheid". Dat zo'n uit historisch opportunistische opgezeten uitspraak meer dan eens geleid heeft tot spanningen, tegenstrijdigheden en conflicten, is vanzelfsprekend.

Het Boeddhisme heeft, in de loop van zijn 2500-jarig bestaan, geen eigen politieke visie ontwikkeld. De Leer van de Boeddha richt zich immers tot elk van ons persoonlijk¹ en biedt bijgevoig geen rigide sociale structuren, maar wél een attitude van mededogen ten opzichte van alle wezens zonder onderscheid. Bij sommige critici heeft deze houding een voorwendsel opgeroepen om het Boeddhisme te brandmerken als wereldvreemd. Waarbij (misschien wel opzettelijk...) over 't hoofd gezien wordt dat het Boeddhisme noch *werelds* noch *buitenwerelds* noch *wereldvreemd* is.

De boeddhisten hebben dan ook voortdurend problemen gehad met 'wereldse overheden'. Meest bekend voorbeeld hiervan is allicht de weigering van boeddhistische monniken te knielen voor de keizer van China (5de/6de e.). In Japan waren

¹"Het is voor mij, Shinran, alleen dat het allemaal gebeurd is" !

het vooral de nembutsu-volgelingen die "last kregen" met het Kamakura-bestuur (13de e.), met Nobunaga (16de e.), later nog met Keizer Meiji (19de e.) en zelfs tijdens W.O.II (vooral 1942-45). En ook hier was het niet altijd even gemakkelijk een *modus vivendi* met de politieke machten te vinden.

Toch meen ik dat juist de eerbied voor alle leven het Boeddhisme ertoe brengt ook eerbied (zij het daarom ook niet altijd gehoorzaamheid) te voelen voor de functie van "overheid". In zijn maatschappelijk milieu wordt van de boeddhistische leek, in 't bijzonder van de Shinboeddhist, verwacht dat hij een begripvolle houding kan aannemen en zich als burger onder de burgers, als landgenoot onder de landgenoten kan gedragen, en dit met de verantwoordelijkheid van de democraat ("alle wezens zijn gelijk voor de Boeddha") en het - zo mogelijk - aanvaarden van overheidsbeslissingen.

Dat de Koning van België praktisch geen politieke macht uitoefent en enkel een symbolische of morele overheid vertegenwoordigt, speelt bij respect voor de Heengegane geen rol. Voor ons geldt hier immers vooral de menselijke verhouding.

Want ook dat is onze relatie tot Amida, de Boeddha Oneindig Licht Oneindig Leven.

Namu Amida Butsu.

Shitoku

Op 4 augustus zonden we aan het Koninklijk Paleis volgende boodschap :

"Het Centrum voor Shin-Boeddhisme, de Tempel Jikoji en de Shinboeddhistische gemeenschap in België zijn diep geroerd door het smartelijk heengaan van Koning Boudewijn en bieden Koningin Fabiola, de nieuwe Vorst Albert II en het hele Koninklijke Huis hun oprechte deelneming aan.

Naar de traditie van onze Hoofdtempel Hampa Hongwanji (Kyoto, Japan), zal op de 49ste dag van het overlijden van de Koning, dit is 18 september a.s. in Jikoji een bijzondere memoriaal eredienst gehouden worden."

MATTOSHO

Lamp voor Latere Tijden

Brieven van Shinran (15)

Beweren dat een persoon van shinjin gelijk is aan Tathagata's, zonder een diep besef van Anderkracht; of kritiek uitoefenen op dit concept, als zou het gaan om het resultaat van zelfkracht, is naast de kern van de zaak.

De persoon van shinjin is inderdaad gelijk aan Tathagata's, maar dit geheel (en alleen) door de werking van Anderkracht.

De romanisering van de eigennamen in deze brief is aangepast om de ontvanger, Jōshin, te onderscheiden van Jyōshin, een andere man uit diens omgeving.

Hetgeen U mij vraagt in uw brief raakt werkelijk de kern van de zaak.

Het Bloemenkranssutra² stelt dat de mens die waar shinjin heeft verwezenlijkt, reeds zeker is dat hij een boeddha wordt en aldus gelijk is aan Tathagata's. Alhoewel Maitreya het boeddhaschap nog niet heeft verwezenlijkt, staat het vast dat dit zal gebeuren. Zodoende is hij reeds gekend als Maitreya Buddha.

Op deze manier wordt geleerd dat de persoon die waar shinjin verwezenlijkt heeft gelijk is aan Tathagata's.

Jyōshin-bō's bewering dat deze persoon gelijk is aan Maitreya is op zichzelf niet verkeerd. Alhoewel, ik heb het gevoel dat zijn inzicht niet diepgaand genoeg is wanneer hij het standpunt, dat het gemoed dat zich verheugt in de verwezenlijking van shinjin door de Anderkracht gelijk is aan Tathagata's, als zelfkracht bekritiseert.

Ik verzoek U hier zorgvuldig over na te denken !

In zelfkracht te denken dat men gelijk is aan Tathagata's, is een grove vergissing. Het is door Anderkracht-shinjin dat men zich verheugt. Hoe kan zelfkracht hier ooit maar iets mee te maken hebben ?

²Skr. Avataṃsaka-sūtra , Ch. Huayen.

A.u.b. hou daar in uw overweging ten volle rekening mee. Ik heb over deze zaak in detail met de dragers van deze brief gesproken. Het zou goed zijn voor Jyôshin-bô indien hij hen hierover zou ondervragen.

Hoogachtend,

10de maand, 21ste dag
Shinran

Antwoord aan Jôshin-bô.

Vertaald door B. Van Parijs, naar de Engelse uitgave "Letters of Shinran", Shin Buddhist Translation Series I, Kyoto 1978.

THE ADVANTAGES

The post office is open.
My doctor gives good advice.
It's not raining very hard.
My wife will soon come downstairs.

All over the universe
Planets are coming to life.
People are going to work.
We shall receive a letter.

I live in a nice old house.
Water is cheaper than beer.
My bicycle tyres are hard.
Amida's Pure Land is near.

Marcus C.

De NAAM is NAMU AMIDA BUTSU (XX)

Shitoku A. Peel

Begintijd, stervenstijd

南
無
阿
彌
陀
佛

Tijd is erg belangrijk. We kunnen ons het bestaan niet indenken zonder er de tijd bij te halen. In feite is geheel ons bestaan gedomineerd door het begrip 'tijd': niet enkel dat vaak akelige kijken op de klok, maar geheel het verloop tussen geboorte en dood, tussen dag en nacht. Zelfs in onze diepste slaap blijven onze bio-ritmes almaardoor tikken. En zelfs onze ervaring is tijdsgebonden. Daarom is het zo belangrijk onze relatie tot tijd en tijdsgebeuren te beseffen.

Voor ons, Shinboeddhisten, is dit beseffen van de tijd wel degelijk van een bijzonder belang. De idee 'tijd' is inners nauw betrokken bij de leer zoals die ons door Shinran werd overgebracht.

Zelfs als we naar de schrifturen van de boeddhistische tradities kijken: Amida Buddha wordt erin beschreven als twee aspecten van de Onmeetbare Verlichting, en duidelijk vermeld in zijn twee namen: *Amitâbha*, wat wij vertalen als *Oneindigheid van het Licht*, en *Amitâyus*, vertaald als *Oneindigheid van het Leven*.

Het Licht staat hier voor "wijsheid", maar vernits het Licht van de Boedha zich uitbreidt doorheen het ganse universum (de 'Onmeetbaarheid'), verwijst het ook naar "ruimte".

Het Leven verwijst ons naar het andere aspect dat wij van het boeddhaschap ervaren: het "mededogen". Maar 'leven' is ondenkbaar zonder het levende in de 'tijd'.

Vatten we de twee namen samen (zoals de Chinezen dat gedaan hebben in *O-mi-t'o*), dan vertalen we 'Amida Buddha' als de Oneindige (d.i. Onmeetbare, Onvoorstelbare) Verlichting van Wijsheid/Mededogen in Ruimte en Tijd. Of de Verlichting in de Oneindigheid van Ruimte en Tijd. Hoe we het ook formuleren, Amida is een samenspel, een conjunctie, een convergentie van Oneindigheid, Verlichting, Wijsheid, Mededogen, Ruimte en Tijd. In de Boedha-Naam Amida lopen al deze door ons als afzonderlijk gevoelde begrippen samen.

Een opwerping: de Oneindigheid als Onvoorstelbaarheid staat noodzakelijkerwijs buiten de relatieve begrippen die 'ruimte' en 'tijd' wel zijn. Antwoord: T'anluan maakt dan ook het onderscheid tussen *Dharmakâya-Dharmatâ* (Het Lichaam van de Leer als Wezenheid), de Absolute Verlichting die "vormloos, kleurloos,

onvoorstelbaar, ondenkbaar, onverwoordbaar is", en *Dharmakâya-Upâya* (Het Lichaam van de Leer als Geschikt Middel), de manifestatie in ruimte en tijd van de Verlichting.

Maar laten we van die subtiele en sublieme sferen afdalen naar onze existentie, naar onze levensduur, de spanning tussen geboorte en dood. Hoe ver staan wij af van enige oneindigheid van tijd! Onze levensduur is een kort moment; niets duurt, niets blijft, alles verandert onophoudelijk. In ons bestaan betekent 'tijd' niets anders dan 'komen en gaan', dan 'worden en verworden'. Het oogknipperende ogenblik, het vallen van een bloemblad. Deze afstand van het ene tijdsmoment tot het andere ervaren we als de lijdenswereld.

Tijd en Lijden zijn in feite nauw aan elkaar verwante begrippen. Zeker in de boeddhistische filosofie hebben de problemen van tijd en tijdsmoment altijd diepgaande overwegingen opgewekt, die geleid hebben tot uitspraken die van groot belang voor het spirituele leven bleken.

We kunnen dit tijdsprobleem vereenvoudigd samenvatten door te stellen dat er eigenlijk twee manieren zijn om de tijd te beschouwen. Of beter: de tijd heeft twee modi waarin hij door ons ervaren wordt.

Merkwaardig is het dat de hedendaagse godsdienstgeschiedenis eveneens zulk een tweevoudige natuur in de tijd postuleert. Zowel het boeddhistische eeuwenoude denken als de moderne visie op religie (o.a. de school van Mircea Eliade) stellen dat om het religieuze leven te begrijpen, men twee 'soorten' tijd dient te beschouwen: aan de éne kant van ons bestaan een 'wereldse tijd'³, een relatieve, bestaansgebonden tijd; dit is de tijd die we met onze klokken en horloges kunnen meten, of vaststellen met de beweging van de zon of het kloppen van ons hart. Het is een "meetbare tijd"; het is niet Amida's tijd, vermits bij bepaling Amida's tijd onmeetbaar (*a-mita*) is.

Aan de andere kant van ons bestaan ervaren we een 'religieuze tijd'⁴. We kunnen deze tijd ook 'kosmisch' of zelfs 'absoluut' noemen, want hij heeft noch begin noch einde, en zelfs geen standaard om hem te meten. In feite is deze religieuze tijd niets anders dan een 'eeuwig nu' waarin verleden en toekomst opgehouden hebben te bestaan.

³Bij Eliade: temps profane.

⁴Eliade: temps sacré, temps mythologique.

Maar hoe het ook zij, de tijd waarmee wij het meest en het duidelijkst geconfronteerd worden en waarmee wij zo vaak te strijden hebben, dat is de tijd van ons dagelijks leven. Deze tijd ligt uiteraard ingebed in de wereld van onze ervaringen en projecties, de wereld zoals onze geest hem ontdekt en transponeert tot een ego-tijd/ruimte-continuüm, een conventioneel stelsel van coördinaten dat efficiënt blijkt wanneer we willen uitdrukken waar en wanneer iets gebeurt, of welke de tijdruimtelijke situatie is waarin ons bestaan zich moment na moment afspeelt.

Maar je moet heus geen top-mathematicus zijn om te begrijpen dat dergelijk systeem enkel relativistisch, individu-gebonden en dan ook willekeurig is : je hoeft enkel een ander coördinatenstelsel te tekenen om geheel het wereldbeeld te veranderen. Dat is de willekeur van het ego. Voor mij is de wereld mijn wereld. En noodzakelijk verschillend van jouw wereld, van zijn/haar wereld. En al die verschillende werelden kunnen niets anders dan met elkaar in conflict verwickeld zijn : de optelling van al die persoonlijke werelden is de lijdenswereld.

Of laten we het ook eens anders bekijken. Probeer aan het huidige ogenblik te denken als "nu". Zeg tegen jezelf : "Dit is nu het heden." Zelfs vooraleer je dat gedacht of uitgesproken hebt, behoort dat nu-moment reeds tot het verleden. daaraan kan men zeggen dat we - in ons bestaan - het heden niet kunnen ervaren. In ons voortdurend voortvloeiende bestaan is datgene wat we op een gegeven gedachtemoment (*eka-ksana*) als 'heden' bestempeld hebben, enkel het denkbeeldige punt dat de verleden-ervaring scheidt van de toekomst-verwachting.

In boeddhistische termen kunnen we het zo voorstellen : het ervaren existentiële heden is enkel het voorstellingsraakvlak tussen de verleden karmische handelingen en de toekomstige karmische resultaten. Dit is : niet zozeer een tijdsraakvlak tussen verleden en toekomst, dan wel een logisch raakvlak tussen oorzaak en gevolg. Dat wordt dan ook de relatieve wereldse modus van de tijd genoemd.

Het is binnen deze tijdmodus dat we bewust worden van onze existentiële situatie. En tevens kan het zijn dat we in onszelf een verlangen ontdekken naar bevrijding, naar verlossing uit deze beperkingen. Heel wat boeddhisten noemen deze bevrijding uit de beperkingen op een negatieve wijze 'nirvāna', maar in het Reine-Landboeddhisme ziet men dat liever op een positieve wijze : het Reine Land.

Het verlangen naar Geboorte in het Reine Land ontstaat weliswaar in ons bij ons ervaren van de wereldse tijd, maar de verwezenlijking ervan kan niet plaatsgrijpen in deze zelfde tijdmodus, want verwezenlijking van Verlichting (d.i. Oneindig Boeddhachap !) is een absolute gebeurtenis die enkel kan 'zijn' of 'worden te zijn' binnen de religieuze tijd. Voor heel wat onder ons, is dit een tragedie. Deze ontdekking, dat Verlichting onverwezenlijkbaar is in de wereldse tijd, was ook voor Shinran een tragedie vooraleer hij besloot de Hiei-berg en diens kloosterbeveiliging te verlaten. Ook voor elk van ons is dat zo : op een of ander moment grijpt ons de ontdekking naar de keel dat heel ons geestelijk streven nutteloos en vergeefs is, gedoemd te mislukken doordat we doodgewone mensen zijn. Een verlossing hier-en-nu kan ook niet vermits de uiteindelijke Verlichting iets 'is' dat zich 'bevindt' buiten het bereik van dat relatieve altijd-maar-voortvloeiende-en-ontsnappende hier-en-nu.

In dat wereldse hier-en-nu tussen ons verleden en onze toekomst kunnen we van keelpijn genezen, leren fietsen of uit het Mongools vertalen, maar we kunnen er geen nirvāna verwezenlijken. De uiteindelijke verwezenlijking is niet gebonden door enig denkbaar coördinatenstelsel. Het is "iets" dat absoluut Absoluut is; "het" heeft noch verleden noch toekomst noch beide noch geen van beide. Er is geen begin en geen einde. Dat is een van de diepere betekenissen van de Boeddh-Naam Amitāyus.

Laten we proberen dit te verduidelijken aan de hand van een gewoon voorbeeld.

Vanaf het begin van onze levensloop treden we in het conventionele systeem van onze menselijke conditie. We doen dat via conceptie en geboorte. Aan de andere kant van onze levensloop liggen sterven en dood. Tussen deze beide uitersten ligt ons bestaan. Tussen deze beide uitersten is er geen uitweg : we zijn gevangen in een gevangenis waaruit geen ontvluchten mogelijk is. Maar ook binnenin die gevangenis, die ons bestaan is, zitten we in een onophoudelijke *struggle for life en survival of the fittest*. We worden niet enkel voortdurend geconfronteerd met het pingpongspel van geneugtes en smarten, maar ook met het besef dat dit spel, net zoals alle mogelijke spelen, ons enkel naar de dood toe leidt.

De idee van de dood is het enige persistente tijdens geheel onze levensduur - en er is niet de minste twijfel aan de afloop... Vanaf het moment van onze geboorte beginnen we immers te sterven. We sterven elk ogenblik van ons leven.

Voor mensen die geen diepe religieuze instelling hebben en verstoppertje spelen met hun levensbesef, is deze gewaarwording een bron van bittere smaak waarover ze liefst niet praten. Maar die smaak doordringt alle goede dingen die we in ons leven ontmoeten of verwezenlijken, tenzij we ons storten in een permanente dronkenschap of verdwazing.

(wordt voortgezet)

De Pañcasi la

sedert ontelbare kalpa's heb ik vermoord en nu nog moord ik.
ik heb gestolen al wat te grijpen lag.
lasteren, liegen, lallen, verwaand beterweten - dat deed ik in beeld en spraak
en schrift
Overspel is mijn lot geweest, mijn leven
net zoals de drank en de drugs waarvan ik de godheden gepredikt heb

zo leef ik
zo tegen al wat Gautama me geleerd heeft
en de wijzen hebben mij elke verlichting ontzegd
elke verlichting kalpa's lang

en toch :
toch weet ik dat de Boeddha mij onvat
dat het Mededogen mij niet loslaat
de Boeddha spreekt met mij
namuamidabutsu namuamidabutsu
want hij is mijn partner, mijn deelgenoot
en diep diep in mij

en mijn 5 overtredingen wil hij niet weten
gaan hem niets aan
en ik ik vergeet ze dan maar
ik weet niet meer welke ze zijn
ik zie enkel Boeddha's licht doorheen de wolken van mijn dwaasheid

shitoku leg me dat uit
leg me dat maar eens uit

Myoshu Agnieska Jedrzejewska

WAT ZO BELANGRIJK BLIJKT IN JODO-SHINSHU VOOR EEN HEDENDAAGS WESTERLING : WAAR IS HET REINE LAND IN SHINRANS RELIGIEUZE ERVARING ?

Iedereen weet dat het invoeren van iets nieuws steeds een probleem stelt. Dat komt door de manier waarop de menselijke geest functioneert. De menselijke geest ontwikkelt de neiging de bekende wegen te volgen en nieuwe ervaringen uit de weg te gaan. Zelfs bij de zg. durvers neemt de geest het risico op als een gekende en geliefkoosde ervaring. Er moet een sterk emotionele of rationele oorzaak aanwezig zijn om de menselijke geest ertoe te brengen een nieuwigheid te volgen. Dat is een alomgekend feit. Bijgevolg kunnen we bij de introductie van Jodo-Shinshu in Europa vanzelfsprekend moeilijkheden verwachten. Men heeft me gezegd dat aangezien Shinran Shonin met problemen geconfronteerd werd, ook wij die problemen zullen ontmoeten maar dat we ons erover niet al te veel zorgen moeten maken.

Maar laten we toch deze problemen iets meer systematisch benaderen. We onderscheiden: (1) persoonlijke verschillen, die in alle situaties wel het moeilijkst te behandelen zijn, (2) sommige moeilijkheden gekoppeld aan het ontbreken van een algemene strategie aangaande deze introductie (en dat bezorgt ons in Europa een wat chaotische indruk), (3) een zekere onbekwaamheid de Leer aan Europeanen helder en in een hedendaagse verstaanbare taal uiteen te zetten. Dit laatste punt lijkt gedeeltelijk gekoppeld te zijn aan de linguïstische moeilijkheden van het vertaalwerk, maar is voor een deel ook te wijten aan een niet voldoende duidelijke voorstelling van de Jodo-Shinshu-leer. Gevolg is dat vaak Jodo-Shinshu door Europese christenen geciteerd wordt als een boeddhistische intuïtieve benadering van Jezus Christus, en door heel wat Europese boeddhisten gezien wordt als een nanaak-boeddhisme.

Voor de introductie van de Buddha-Dharma in Europa, kan men twee krachtlijnen vaststellen : (1) de mogelijkheden voor Europeanen de Leer te begrijpen, en (2) de wijze waarop de Leer wordt voorgesteld.

Wat voor omstandigheden hebben we in Europa ?

Het grootste gedeelte van dit continent werd eens beheerd door het Romeinse Imperium; toen deze macht verdween, vulde de Katholieke kerk dit vacuüm en werd Europa cultureel en politiek samengebracht onder de nieuwe macht van het christendom. De Europese middeleeuwen vormen in die zin een ééngemaakt Europa

O Amour de l'Amour

Luc DECHAMPS

1993

De la souffrance de l'Amour,
A l'Amour de la Souffrance,
Où Dukkâ agite la conscience
Où Sukhâ la calme de son infinie
bonté
Où la Non-Souffrance est la perte
de soi,
Un don total,
Unifiant les sens,
A la volonté du vide.

* * *

Et si votre liberté,
dispose de tout,
Elle s'en remet
A la vie, à la mort
A l'espace qui n'existe pas,
A la goutte du temps absorbé.
Nous sommes notre propre Tyran,
Qui à force d'ignorer s'embourbe,
Dans le miroir de la connaissance

Guerre à nous-mêmes !
Détruisons notre égo,
Les désirs vains,
Qui nous habitent,
Vers un matin,
ni chaud, ni froid
Où notre Soleil,
De ses nuages,
Se débarrasse

* * *

O Amour de l'Amour,
Où tristesse et Bonheur,
où sagesse et ignorance,
se fondent,
Vous êtes la vérité,
un infini silence,
un silence éclairé,
Qui de ses huit bras fleuris,
nous guident.

Amour,
Voie du milieu,
Amour,
Action sans action
Esprit,
Sans limites
Où nous n'existons pas
Notre corps, est à l'autre,
A celui qui aura faim.

* * *

O vide,
Vous êtes le rayon,
Sans avenir, ni passé,
Où présent se consume,
Généreux, sans souci,
prêt à tout, pour servir
la lumière infinie,
ce Soleil merveilleux,
Qui nous guette.

bestuurd vanuit het Vaticaan, vermits elke koning of keizer toen door de paus diende erkend en bevestigd te worden. Gedurende geheel de middeleeuwen was er in West- en Midden-Europa slechts één enkel onderwijsstelsel dat door monniken en priesters in het Latijn en in de christelijke geest gegeven werd. Enkel de oostelijke grensgebieden werden bestuurd eerst door het christelijke Constantinopel, dan, vanaf de 15de e., door het islamitische Ottomaans Rijk. Het was een periode van minstens vijf eeuwen van onbetwiste dominantie van de Katholieke Kerk op het gebied van politiek, wetenschap, maatschappij, recht en moraliteit, kortom over alle leef- en denkpatronen. Het is ook in die omstandigheden dat alle Europese talen zich ontwikkeld hebben.

Ten tijde van de Hervorming in de 16de e., slaagde een deel van Europa erin zich vrij te maken van de alleenheerschappij van de paus, maar dit wijzigde niet ten gronde het denken noch de talen noch de cultuur noch zelfs de moraliteit. Dit bleef allemaal perfect in de christelijke traditionele lijn.

Zelfs tot op heden blijft de christelijke filosofie zo goed als de enig mogelijke voor de meeste Europeanen. De manier van denken, beheerst als ze is door de idee van een God-Schepper, maakt het praktisch onmogelijk een degelijk gevoel van zelfverantwoordelijkheid en een diepere inzicht in de menselijke natuur te ontwikkelen. Het discriminerend dualistische denken schiept problemen voor het begrijpen van de andere kant van de munt en creëert het sterke geloof dat ons standpunt het enige juiste moet zijn.

We dienen er ook rekening mee te houden dat de langdurige activiteit van de Heilige Inquisitie heel wat mensen ertoe gebracht heeft - voor hun eigen veiligheid - enkel in de erkende christelijke catechismus te geloven. Die bloedige eeuwen van het middeleeuws Heilig Officie zijn weliswaar voorbij, maar problemen als abortus, organentransplantatie, genetische manipulatie vinden hun ontstaan in die christelijke denkvormen die voor Europa een culturele traditie geworden zijn, traditie die onbetwist, onbetwistbaar en niet voor analyse aanvaardbaar is.

Onder die omstandigheden zijn er twee aspecten bij de invoering van het Shinboeddhisme die cruciaal overkomen: (1) de taal, en (2) een heldere doctrinaal correcte uiteenzetting.

We mogen niet vergeten dat bij het introduceren van een absoluut nieuwe filosofie, intiem verwant aan religie en aan het aanvaarden van de Buddha Dharma in een niet-boeddhistisch Europa, wij elke Europese adept in een beslist

oncomfortabele positie brengen. Zo kan het zijn, zeker in het prille begin, dat elk ernstig Europees boeddhist een zekere sociale vereenzaming zal ondergaan. Dat betekent in feite dat het Boeddhisme de Leer is voor moedige en spiritueel rijpe mensen, zeker in de eerste tijden.

In de praktijk betekent dit ook dat om het even welke boeddhistische traditie kans heeft een plaats in Europa te vinden zo zij kan rekenen op de steun en de erkenning van andere boeddhistische bewegingen en zij voorgesteld wordt binnen het kader van de algemene lering van de Boeddha. Datgene dat van basisbelang is, dient degelijk onderlijnd te worden. De mensen kunnen niet op correcte wijze een bepaalde boeddhistische stroming situeren wanneer ze er geen besef van hebben wat de fundamentele leringen van Boeddha inhouden.

Wat kan voor Europeanen in het Boeddhisme van belang zijn? De essentie van de Buddha Dharma is doorslaggevend. Zo brengt het vervangen van het Gods idee door de wetmatigheid van het karma voor de geest een groot gevoel van bevrijding en een besef van zelf-verantwoordelijkheid bij, in plaats van het berusten in de onvoorspelbaarheid van een God. Het ontbreken van nadruk op persoonlijkheid in het Boeddhisme biedt ons de visie dat zulk een Geest als Boeddha alles en iedereen kan omvatten want los van elke discriminatie. De Boeddha is niet betrokken bij de oorzaak van ons lijden, want wij zijn aansprakelijk. Dit punt blijkt bijzonder opluchtend te zijn voor vroegere christenen. Het is immers moeilijk een absoluut vertrouwen te hebben in een God die ons door het veroorzaken of mogelijk maken van lijden iets wil bijbrengen. Het boeddhisme gaat over niet-ego en een niet-discriminerende relativering. Het Boeddhisme is er niet om geloofd te worden maar om ervaren te worden. Het Boeddhisme opent een perspectief op de tien kosmische richtingen en behandelt op gelijke wijze alle vormen van leven, in plaats van te focaliseren op de mensen en een preferente relatie God/mensen. Bovendien introduceert het Boeddhisme bijzondere spirituele praktijken die, zelfs op korte tijd, een gunstig effect op ons gemoed hebben. De kracht van mantra's en meditatie was voor Europeanen een gewaardeerde 'ontdekking'.

Bij het introduceren van het Shinboeddhisme bij beginners, zouden we in hoofdzaak Shinran Shonins religieuze ervaring en de unieke waarde van **Namu Amida Butsu** moeten uitleggen, met voortdurende en positieve verwijzing naar de andere boeddhistische tradities. Maar nooit in cassante tegenstelling!

"Gedurende onmeetbare tijden in het verleden, met boeddha's die in deze wereld verschenen ontelbaar als driemaal de zandkorrels van de Ganges, zijn

we ontwaakt tot het grote gemoed van verlichting in zelfkracht. Na goede werken verricht te hebben ontelbaar als de zandkorrels van de Ganges, zijn wij nu in staat de karmische kracht van de Grote Gelofte te ervaren. Zij die het drievoudige shinjin van de Ander-Kracht verwezenlijkt hebben, moeten nooit geringschattend oordelen over de andere boeddha's en bodhi-sattva's." (Yuishinsho-mon'i)

Het is, in de praktijk, in Europa zichtbaar waarom Sakyanuni Buddha het onenigheid zaaien in de sangha rekende tot een van de vijf grote overtredingen. Want zeker in het prille begin hebben alle boeddhisten in Europa elkaar broodnodig en zouden ze elkaar moeten steunen.

Feit is dat Jodo-Shinshu allicht de moeilijkste intellectueel te vatten boeddhistische lering is, ook voor lui die in een boeddhistisch milieu geboren zijn. Shinran en Honen werden niet goed begrepen door de Hiei-zan priesters. Shinrans zoon begreep zijn vader niet. En wij, wij zijn begonaen over Jodo-Shinshu te spreken met gebruik van een christelijke terminologie en in een vergelijkende dialoog met het Christendom. Dat heeft de uiteenzetting van de Leer niet helderder gemaakt.

Ofschoon alles in het Engels⁵ kan gezegd worden, kan niet alles in het Engels benoemd worden. Alle Europese talen kunnen probleemloos naar elkaar toe vertaald worden. Als we de goede, degelijke, betrouwbare Engelse versie van de Jodo-Shinshu basisteksten verkrijgen, zullen de kwalificaties van de latere vertalers enkel een secundair probleem kunnen vormen.

(wordt voortgezet)

⁵Deze bijdrage werd in het Engels geschreven. Onze lezers mogen gerust "Engels" vervangen door "Nederlands"...

Bruno Van Parijs

GEDULD : poging 14

"Zout op de vleugels van een vlinder" zei m'n grootvader altijd wanneer ik weereens, tevergeefs, trachtte er één te vangen.

Nadenkend over wat geduld zou kunnen betekenen, herinner ik me zijn woorden, en ik realiseer me dat ik er tot op heden weinig van heb begrepen.

Rusteloos zie ik mezelf met de vingers op de tafel roffelen, wanneer grootmoeder treuzelt met het delen van de kaarten; ik hoor mezelf binnensmonds vloeken, wanneer de zin die in m'n hoofd ronddwarrelt halsstarrig weigert zijn geheim aan het papier mee te delen.

Wat is geduld ?

"Even wachten a.u.b.", ronkt de computer zachtjes. Hebben computers dan werkelijk een zin voor humor ? De *cursor* [men had het beter de "curser" kunnen noemen] haalt me snel uit die illusie; ongeduldig flikkerend verlangt hij een antwoord op de vraag, uitdagend als de meester die een antwoord verlangt op de koan. Je geduld of je leven !

Het geduld dat ik de laatste dagen in m'n zoeken naar een antwoord heb betracht, vindt bij het horen van deze vraag een roemloos einde. Telkens ik denk het antwoord te benaderen word ik geconfronteerd met de ervaring van ongeduld. Is het verwonderlijk ? Neen, het is misschien spijtig, maar verwonderlijk is het zeker niet.

Het komt me voor dat we geduld op twee verschillende manieren kunnen benaderen. Een eerste, is het geduld te zien als het resultaat van onze eigen inspanningen. Een geduld dat we onszelf iet of wat Confucianistisch trachten op te leggen. Het is geduld dat als uitgangspunt de eigen berekening heeft, geduld dat gekleurd is door onze *bonnô*. We zouden kunnen stellen dat het een jiriki-geduld is. Dat dit soort geduld wel eens opraakt is volkomen normaal. De beperkingen van ons "ik"-denken zijn meteen ook de beperkingen van ons "ik"-geduld.

Toch kan deze vorm van geduld doeltreffend zijn in onze dagdagelijkse omgang met de wereld [of ervaring van die wereld]. Zonder veel problemen kunnen we dat extra-minuutje aan de bushalte opbrengen [tenzij men natuurlijk in Berchem woont !], het helpt ons in het wachten bij de bakker, of bij het schrijven van een tekstje etc.

Wanneer we het echter spiritueel gaan bekijken, wordt jiriki-geduld volkomen ontoereikend. Enkel het besef dat het doel van de spirituele "queeste" niets anders kan zijn dan de verwezenlijking van de Geboorte, van alle wezens zonder onderscheid, doet ons de futiliteit van "ons geduldig-zijn" inzien. Spiritueel bekeken wordt het roffelen van de vingers op tafel een bonken op de poorten van de hel !

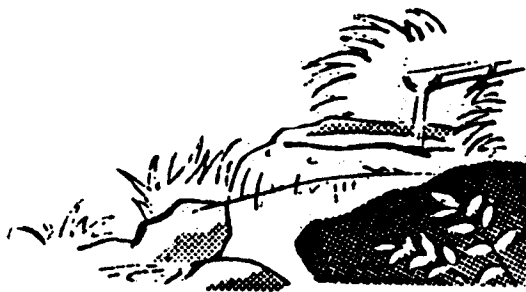
De Leer van de Boeddha leert ons echter dat er ook zoiets bestaat als de "Volkomenheid van Geduld" (*ksânti-pâramitâ*).

Het begrip "Volkomenheid" of *pâramitâ* verwijst naar de onbegrensheid, de onbeperktheid, en wordt soms ook vertaald als "Deugd". Deugd in deze context betekent "Werkzaamheid".

We zouden *ksânti-pâramitâ* dus kunnen vertalen als "Onbegrensde Werkzaamheid van Geduld". Het is het Geduld waarmee het Boeddhachap zichzelf heeft verwezenlijkt én [nog steeds] verwezenlijkt, het Geduld eigen aan Oneindig Licht/Mededogen, vrij van om het even welke ego-centrische berekening. Het is Tariki-geduld, Geduld werkzaam doorheen Amida Buddha's Geloftekracht, en als dusdanig onbeschrijflijk, onverklaarbaar en onvoorstelbaar. Het is het Geduld dat onophoudelijk wordt beoefend in de Ene Praktijk. De Ene Praktijk is Namu Amida Butsu !

Na dertien pogingen lijkt één ding zeker : geduld is de vlinder die ik nooit zal vangen. alle zoutmijnen van Siberië ten spijt... maar ja, zo fladdert dat. In mijn hand nog één zoutkorrel... de vlinder zet zich op m'n neus... 'k zou zweren dat ik hem hoor fluisteren... kom, pak me dan !

N A M U A M I D A B U T S U !

Katrien Haemers

ONWETENDHEID met een kleine o

Bij een lezing over het Tibetaans boeddhisme werd onze aandacht erop gevestigd wat een geïnk het is als mens geboren te worden : het is enkel in deze situatie dat we in staat zijn de Leer te ontvangen.

Dat gaf wel even een schok : het is niet altijd even vanzelfsprekend zich erover te verheugen een mens te zijn ..!

Wat de "vorige geboortes" betreft, zijn er geen visioenen nodig om te beseffen dat deze zich niet in hogere sferen hebben afgespeeld, aan het hof van een farao of in een Grieks heiligdom... Meer vertrouwd lijkt me het beeld van een groezelige middeleeuwse stad, met het blaffen van een hond en het schelden van straatvolk.

De status van hongergeest, demon of hellewezen behoort ook nog niet tot het verleden : 'vorige geboortes' hebben zich uiteraard niet afgespeeld in andere tijden, maar zijn nog ononderbroken tegenwoordig, hier en nu, in dit leven.

Waarom denken we zo zelden aan het geluk als mens geboren te zijn ? Wij hebben de gave van de Leer toch wel écht als een geschenk ervaren ?

Is ook dat onwetendheid ? Onwetendheid met kleine o ? Onwetendheid - met grote O - hebben we in de studie van de Leer doorgrond. De keten lijden-begeerte-onwetendheid-veranderlijkheid-anattâ hebben we ontelbare keren op- en afgewikkeld. Maar wat met die onwetendheid die we in onze dagelijksheid ontmoeten, waarmee we botsen en knutsen. Altijd opnieuw.

De onmacht om misverstanden en conflicten tussen mensen op te lossen, - o zo vervuld van goede bedoelingen.

Entoesiasme, idealisme en toewijding die volkomen de mist ingaan, of die juist het tegenovergestelde bewerkstelligen van wat ze beogen. Zin voor rechtvaardigheid die onmenselijk wordt, humane hulporganisatie die uitbuiting in de hand werkt, vredesonderhandelingen die de wreedste oorlogen helpen bestendigen. Wat een slagvelden veroorzaakt door zoveel goede wil !

Het is niet het intellectueel doorgronden van de Onwetendheid dat ons dichter bij de Verlichting brengt. Dat zou gemakkelijk zijn. Maar Verlichting buiten het dagelijks leven zoeken, is zoeken naar de hoornen van de haas. De Zen-meester raadt zijn al te ijverige leerling aan zijn rijstkom uit te spoelen op zijn weg naar de Verlichting.

- Waar is de Weg ? vraagt de leerling.
- De weg begint buiten de omheining, antwoordt de meester.
- Maar ik bedoel De Grote Weg, zegt de leerling.
- De Grote Weg leidt naar de Grote Stad, zegt de meester.

Onwetendheid is geen metafysische stelling, geen dogmatische theorie, geen denkconstructie om gewichtig over te discussiëren tijdens geleerde cursussen (ook al kan dat héél boeiend zijn !).

Onwetendheid is die innerlijke steen waar ik dagelijks mijn pijnlijke voet aan stoot. Het is mijn onmacht tot verzoening met de existentie, het is mijn tekort in het volbrengen van mijn taak, het is mijn beperktheid in mijn poging liefde te ontvangen en te geven, conflicten tussen mensen op te lossen.

Anattâ, de kern - vooral - van de onwetendheid met kleine o : "ik" is niet dat prachtige onvergankelijke kernpunt van de aarde.

"Ik" heeft er zelfs moeite mee te beseffen welk een geluk het is als mens geboren te worden.

I am a boatman
Sculling across the huge pond
of Amida's love...

Marcus C.

JIKOJI-CURSUSSEN 1993-94

In de loop der jaren organiseerde het Centrum voor Shin-Boeddhisme v.z.w., dank zij een stijgende belangstelling, diverse lezingencycli. Vermelden we als voorbeeld o.a. in 1991-92 de cyclus over *Boeddhistische Filosofie* en in 1992-93 de cycli *Introductie tot het Boeddhisme en Filosofie en Mystiek van het Reine-Landboeddhisme*.

Voor het seizoen 1993-94 worden weer twee voordrachtsreeksen aangeboden : een cyclus *Inleiding tot de Boeddhistische Literatuur*, gericht op een ruim geïnteresseerd publiek, en daarnaast een reeks *Het Reine-Landboeddhisme in Japan na Shinran Shonin*, serie die nauw aansluit bij de cursus van vorig jaar en bijgevolg een zekere vertrouwdheid met de boeddhistische filosofie en in 't bijzonder met het Reine-Landdenken veronderstelt.

Bedoeling van de Jikoji-cursussen is, in de allereerste plaats, een degelijke en betrouwbare kennis van de boeddhistische levenshouding en -wijsheid te bevorderen, los van alle zweverige fantasieën en bedenkelijke verdraaiingen, en strikt gebaseerd op origineel bronnenmateriaal en gevestigde tradities.

INLEIDING TOT DE BOEDDHISTISCHE LITERAATUUR

Deze serie van 12 lezingen wordt verzorgd door sprekers die niet enkel een jarenlange vertrouwdheid met het boeddhistische denken hebben maar tevens zelf het Boeddhisme beleven. Hun competentie is overigens gewaarborgd door het feit dat ze òf docent òf gediplomeerden van de Faculteit voor Vergelijkende Godsdienstwetenschappen i.v., Antwerpen, zijn : Shitoku A. Peel, D.D., K. Haemers, M.A., en B. Van Parijs, M.A. De reeks wordt trouwens georganiseerd in nauwe samenwerking met de dienst Algemene Vorming van de F.V.G..

Ze loopt in Jikoji over 12 vrijdagavonden, telkens van 20 tot 21u.30 met aansluitend 30 minuten facultatief voor vragen en antwoorden.

Ziehier het voorziene programma :

- 01.10.93 Algemene inleiding - Geest, Talen, Bronnen
- 15.10.93 Pali Kanon I : Eerste Prediking, Oorsprong in Afhankelijkheid, Nibbana
- 12.11.93 Pali Kanon II : Nutteloze Theorieën, Dhammapada, Metta-sutta
- 26.11.93 Lotus-sutra : Bodhisattva, Het Ene Voertuig, Geschiede Middelen
- 10.12.93 Hart-sutra : Wijsheid, Leegheid
- 14.01.94 Vimalakirti-nirdesa (met diaprojectie)
- 28.01.94 Bloemenkrans-sutra : Totaliteit, Interpenetratie
- 11.02.94 Reine-Landcyclus : historiek, interpretatie, invloed
- 04.03.94 Zen-literatuur : Koan, Mondo, Haiku
- 18.03.94 Tibetaanse literatuur : Milarepa, "Dodenboek"
- 01.04.94 Jodo-Shinshu : Shinran, Tannisho, Myokonin
- 29.04.94 Inhoudelijke samenvatting

Deze planning kan in functie van de belangstelling gewijzigd en/of uitgebreid worden.

HET REINE-LANDBOEDDHISME IN JAPAN NA SHINRAN SHONIN

Deze reeks sluit nauw aan bij de cursus van vorig jaar *Filosofie en Mystiek van het Reine-Landboeddhisme*.

Met Shinran Shonin (13de e.), stichter van de Jodo-Shinshu, kent het Reine-Landboeddhisme zijn spiritueel hoogtepunt. Sedert de 15de e. is deze beweging de aanzienlijkste boeddhistische stroming in Japan geworden en tot op heden gebleven. D.T.Suzuki, vooral gekend om zijn werken over Zen, noemde de 'Ware School van het Reine Land' *Japan's major religious contribution to the West*.

Bedoeling van deze lezingenreeks is een beeld op te hangen van de evolutie die, na de stichter Shinran, het gedachtegoed van de Jodo-Shinshu op historisch, filosofisch en religieus vlak ondergaan heeft : de invloed van werken zoals *Tannisho* ('Het Betreuren van Afwijkingen') en *Anjin-ketsujo-sho* ('Over de Verwezenlijking van het Gemoed van Vrede'), het optreden van de 'Tweede Stichter' Rennyō Shonin en de ikko-opstanden, de doctrinale en organisatorische verschuivingen in de 16de en 17de e., de problemen vanaf Meiji tot nu.

Deze lezingen worden alle gegeven door Shitoku A.Peel, *Kyoshi* (Dharma-meester) van Nishi-Hongwanji (Kyoto, Japan), decaan van de Faculteit voor Vergelijkende Godsdienstwetenschappen, Antwerpen, en oud-voorzitter van de Federatie van

Boeddhistische Verenigingen in België.

Ze gaan eveneens door in Jikoji, op de volgende 10 vrijdagavonden, telkens om 20 u. :

22.10.93 / 19.11.93 / 03.12.93 / 17.12.93 / 21.01.94 / 04.02.94 / 25.02.94 /
11.03.94 / 25.03.94 / 22.04.94 .

Deelname in de onkosten (teksten en documentatie inbegrepen) bedraagt 2000 F voor elk van beide lezingenseries, te storten op bankrekening 408-2066511-88, op naam van Centrum voor Shin-Boeddhisme v.z.w. De inschrijving is slechts definitief na ontvangst van de storting. Eens gestorte gelden worden in geen geval terugbetaald. Wie een lezing afzonderlijk wil bijwonen, draagt hiervoor 250 F bij.

Voor verdere info, wende men zich tot het Centrum, schriftelijk op vermeld adres, telefonisch op (03)218.73.63, per fax op (03)235.92.20.

A touch of Autumn
in the fresh September air.
Nice feeling to share.

Marcus C.

ROOSTER DER BIJEENKOMSTEN
Winter 1993

Vr 03.09 20 u. Sambutsuge (Ré)
Di 07.09 20 u. Juseige (Ru)
Vr 10.09 20 u. Junirai (K)
Di 14.09 20 u. Amida-kyô (Sh)
Za 18.09 15 u. Memoriaal Koning Boudewijn
Zo 19.09 10.30 O-Higan - Herftsviering - Shoshinge (Sh)
Di 21.09 20 u. Sambutsuge (B)
Di 27.09 20 u. Juseige (Ré)

Vr 01.10 20 u. Cursus Boeddh.Literatuur (aanvang)
Di 05.10 20 u. Junirai (Ru)
Di 12.10 20 u. Amida-kyô (K)
Vr 15.10 20 u. Cursus Boeddh.Literatuur
Di 19.10 20 u. Sambutsuge (Sh)
Vr 22.10 20 u. Cursus Post-Shinran (aanvang)
Di 26.10 20 u. Juseige (B)

Di 02.11 20 u. Junirai (Ré)
Di 09.11 20 u. Amida-kyô (Ru)
Vr 12.11 20 u. Cursus Boeddh.Literatuur
Di 16.11 20 u. Sambutsuge (K)
Vr 19.11 20 u. Cursus Post-Shinran
Di 23.11 20 u. Juseige (Sh)
Vr 26.11 20 u. Cursus Boeddh.Literatuur
Za 27.11 14.30 Memoriaal Luc Lammens
Di 30.11 20 u. Junirai (B)

Vr 03.12 20 u. Cursus Post-Shinran
Zo 05.12 10.30 Jodo-E¹ - Shoshinge (Sh)
Di 07.12 20 u. Amida-kyô (Ré)
Vr 10.12 20 u. Cursus Boeddh.Literatuur

¹ "Feest van het Reine Land", gedenkt de Verlichting van Gautama Buddha.

J I K O - J I

Tempel van het Licht van Mededogen

CENTRUM VOOR SHIN-BOEDDHISME v.z.w.

Pretoriastraat 68
2600 Antwerpen-Berchem

Tel. 03/218.73.63

Fax 03/235.92.20

Verantwoordelijk uitgever: Sh.A.Peel, Leemputstraat 10, 2600 Antwerpen-Berchem
Overname toegelaten mits bronvermelding en bewijsexemplaar .

Sneldrukkerij Total Copy Service, Herentals